

دمقالي ليکونکی: شيوان مهندراجا «Shivan Mahendrarajah»
منبع او دخپريدو نيته: کريدل «28-01-2025» .
ژباړونکی: پوهندوی دوکتور سيدحسام «مل» .

آيا ترمپ په ريبنتيا هم له ايران سره خبرو اترو ته چمتو دی؟

Is Trump really ready to negotiate with Iran?

د ايران په اړه د ترمپ پلټونکي تگلاره، چې د يوې پاکې سلیت «slate» په توگه وړاندې کيږي، دهغه د لومړي دورې د ناکرارۍ سره په بشپړ ډول توپير لري. ايا دا په ډيپلوماسۍ کې صادقانه هڅه ده يا د هغه د مخالفينو د ویرولو لپاره يوه محاسبه شوي هڅه ده؟

Trump's exploratory outreach to Iran, presented as a clean slate, stands in stark contrast to the turbulence of his hawkish first term. Is this a sincere effort at diplomacy or a calculated salvo to throw his opponents off guard?

عکاسی دکریدل پواسطه

په یوه حیرانونکي بدلون کې، د امریکا ولسمشر ډونالډ ټرمپ، چې مخکې یې د ایران د جنرال قاسم سلیماني د وژني امر ورکړی و او په یو اړخیز ډول یې د عمل د گډجا مع پلان (JCPOA) څخه امریکا وایستله، د ایران سره د بیا بنسټیزو لپاره لیاالتیا بنودلې ده.

د هغه د لومړۍ دورې په جریان کې د هغه کړنو لویډیڅه آسیا په پراخه کچه بې ثباته کړه، د واشنگټن او تهران ترمنځ یې تاوتریخوالی زیات کړ - د بې باورۍ میراث نور هم ټینګ کړ - د پراکسي شخړو اور بل کړ، او د متحده ایالاتو اړیکې یې د خپلو متحدینو سره پیچلې کړې. بیا هم، د دې تیرو اقداماتو سره سره - یا شاید د دوی له امله - ټرمپ اوس د ایران سره د اړیکو بیا تنظیمولو اراده لري، پرته له کوم گواښ یا مخکینیو شرایطو څخه د نوي پیل نښه کوي.

دا، د ایران لپاره د متحده ایالاتو د ځانگړي استازي براین هوک د گوښه کولو سره یوځای، چې د "اعظمي فشار" بند یزونو پلي کونکی و، د ایران ضد پالیسي جوړونکو لپاره د امنیتي تصفیې پای ته رسیدل چې هغه یې په خپله لومړۍ دوره کې گمراه کړی و، او د مایکل دی مینو، چې د ایران په پالیسي کې ریښتینی و، ټاکل، مثبتې نښې دي.

د سیګنالونو تفسیر

د ټرمپ د وروستیو وړاندیزونو تفسیر کول اسانه کار نه دی، د هغه د بې ثباته طبیعت، د واشنگټن څخه د راغلو متضادو سیګنالونو لری، او د هغه د کړنو شاوخوا سیاسي طوفان ته په پام سره. تهران تایمز متضاد ځواکونه په دوو کمپونو کې طبقه بندي کوي: "د جگړې هاکس" او "امریکا لومړی". د ټرمپ د ارادې د تفسیر هڅه کول د هغه د

ولسمشرۍ د شور په مینځ کې د بی کفا یتۍ په څیر ناڅرگند احساس کوي - د څارویو په هډوکو کې د نښو لوستل.

ځینې شک لري چې د خبرو اترو په اړه سیګنا لونه، چې د اسرائیلي ورځپاڼې لخوا راپور شوي، ممکن د ډیپلوماسۍ څخه لرې ستراتیژیک اهدافو ته خدمت وکړي. د مثال په توګه، دوی ممکن د اسرائیلي لومړي وزیر بنیامین نتانیا هو د حکومت لپاره د بند یا نو خوشي کولو په اړه د خبرو اترو لپاره یا د ایران د اتومي تا سیسا تو په وړاندې د هر ډول اقدام دمخه د سترې اشغالګر پوځ د بیا راتولیدو لپاره یو ځنډ تاکتیک وي.

د ټولو لپاره چې مور پوهیږو، د ترمپ اداره ممکن پلان ولري چې د ځنډ څخه کار واخلې ترڅو مهمې ټاکنې ضمیمه کړي یا د اسرائیلي عملیا تو ملاتړ لپاره د متحده ایالاتو اړدو چمتو کړي.

د امریکا دولسمشر ډیری واده کې بی وفايي، افلاس، د سوداګریزو تړونونو سرغړونې، او په ۲۰۱۸ کال کې د JCPOA څخه یو اړخیز وتل، هغه، په حقیقت کې، یو بی وفا سړی او شکمن مذاکراتي ملګری ګرځوي. د تهران لپاره چې د بنکیلتیا په اړه فکر وکړي، ترمپ باید د ښه نیت ریښتیني اشاره وړاندې کړي، لکه د ایران په تیلو با ندي بندیزونه لرې کول یا د ایران بانکونه د SWIFT سره وصل کول. پداسې حال کې چې د کانګرس له لارې د بندیزونو کمولو کوډ کول به مثالی وي، دا خورا ناشوني ده.

د اسلامي جمهوریت

په عین حال کې، د ایران د ولسمشر مسعود پیزشکیان ادارې د خبرو اترو لپاره د خپل خلاصون هیڅ راز پټ نه دی ساتلی، د اصلاح غوښتونکو ډلو سره چې په فعاله توګه د خبرو اترو ملاتړ کوي. د بهرنیو چارو پخوانی وزیر او د ستراتیژیکو چارو لپاره اوسنی مرستیال، محمد جواد ظریف، چې په واشنگټن کې یو غوره کس دی، پدې وروستیو کې له ترمپ څخه د اتومي خبرو اترو بیا پیل کولو غوښتنه وکړه.

په هر صورت، دا لیوالتیا یوازې د تهران د معاملي دریځ کمزوری کوي، ځکه چې د ترمپ ښکاری غریزی د نا امیدۍ څخه ګټه پورته کولو لپاره ګرځي دي. په ۲۰۱۵ کال کې د اصلاح غوښتونکو چلند، چې د امریکا پخواني ولسمشر بارک اوباما او نتانیا هو ته یې د کافي ګټو ترلاسه کولو پرته پراخه ګټه ورکړه، د خطرونو د ترڅي یادونې په توګه کار کوي.

د برابیان هوک ګوښه کول هم د تفسیر لپاره خلاص دي - لکه څنګه چې د هاګانو جان بولټن، مایک پومپيو، او ۵۰ پخوانیو لوړ پوړو استخباراتي او نظامي چارواکو په وړاندې د جزا اقدامات دي، کوم چې د سیاسي متل له مخې تشریح کیدی شي، "خپلو ملګرو ته انعام ورکړئ، خپلو دښمنانو ته سزا ورکړئ."

د منځني ختيځ لپاره د دفاع وزارت د مرستيال مرستيال په توګه د مايکل ډي مينو ټاکل د امريکا لومړۍ حلقو کې جوش او د اسراییل لومړۍ حلقو کې هيسټريا رامینځته کړه. ډي مينو د لويديځې آسيا په اړه عقلي نظرونه څرګند کړي دي. د هغه يو له اصلي "بدعتونو" څخه دا دی چې سيمه د متحده ايالاتو ګټو لپاره "په حقيقت کې" مهمه نه ده

ايا 'منځني ختيځ' مهم دی؟

حتی د ډيمينو د مشاهدې يوه سرسري ازموینه د هغې حقيقت څرګندوي. شمالي امريکا (امريکا او کاناډا) د کورني مصرف لپاره د تیلو او ګازو پراخي زيرمي لري. امريکا اړتيا نلري چې د خامو تیلو يو څاڅکی يا يو متر مکعب طبيعي ګاز وارد کړي - که چيرې "شنه انرژي" او "د اقليم بدلون" محدودیتونه له منځه یوړل شي - له همدې امله، د ترمپ ژمنه چې "ډرل، بیبي، ډرل" وکړي او د پاریس د اقليم تړونونه پرېږدي. امريکا د تیلو او ګازو خالص صادرونکی دی. د مثال په توګه، د بایډن ادارې د روسیې فدراسیون په وړاندې د دولتي ترهګرۍ د عمل وروسته، د 2022 کال د سپټمبر په 26، د نورډ سټیریم ګازو پایپ لاینونو د تخریب له لارې، امريکا اروپايي اتحاديې ته د مایع طبيعي ګاز (LNG) رسولو پیل وکړ، چې د اروپا د 2023 وارداتو 50 سلنه جوړوي. د لويديځې آسيا تیل او ګاز د شمالي امريکا لپاره اړین ندي.

په لويديځه آسيا کې د متحده ايالاتو نظامي اډې په عمده توګه د اسراییلو د ساتنې لپاره شتون لري. په ترکیه کې په انسرلیک او از میر کې اډې د ناټو ژمني منعکس کوي. د قطر د العديد اډه په 2001 کال کې پراخه شوه؛ د متحده عربي اماراتو الظفره په 2002 کال کې جوړه شوه؛ په 2003 کال کې په بحرین کې بندر، په 2009 کال کې هوايي اډه؛ او په سعودي عربستان کې د شهزاده سلطان هوايي اډه او کوچنۍ اډې پراخي شوي.

دا پراختیا د "ترهګرۍ پر وړاندې د نړیوالې جګړې" (GWOT) او د ایران "کنټرول" لپاره وه. په هر صورت، په 2021 کال کې د GWOT پای ته رسيدو سره سره، اډې لاهم وده کوي. کویت د عراق د جګړې له اوج څخه شا وخوا لس اډې له لاسه ورکړې، مګر شاوخوا 14000 امريکايي پرسونل په کمپ عارفجان، علي السالم هوايي اډه، او څلورو نورو اډو کې پاتې دي. په سوريه کې د امريکا غیرقانوني اشغال پوستې او په عراق کې د دوی ناغوبنټل شوی شتون يوازي د ایران "کنټرول" لپاره شتون لري.

څوک د دې اډو لپاره پیسې ورکوي؟ اسراییل نه. دکوم هیواد سرتیري په سوريه، عراق، قطر، کویت، سعودي عربستان او متحده عربي اماراتو کې په خطر کې دي؟ اسراییل نه. څوک ګټه کوي؟ یقینا امريکا نه.

سیاسی او پوځي عوامل چې ممکن ترمپ اغیزمن کړي

د ایران د پوځي وړتیا وروستي مظاهري د پوځي اقدام لپاره هر پلان پیل کوي. د ریښتیني ژمني I او II عملیاتو په جریان کې، دوی د بالستیک توغندیو پروگرام د اسراییلو دفاع ته د ننوتلو وړتیا ثابته کړې، او د دوی پرمختللي هوایی دفاع سیستمونو د اکتوبر 2024 د اسراییلو برید شند کړ.

پداسې حال کې چې پروپاگنډا ممکن بل ډول وړاندیز وکړي - چې اسراییل "د ایران توغندیو ته 'خام' وویل سره له دې چې توغندي د اسراییلو هوایی دفاع ته په ډله ایزه توګه ننوتل او حساس هدفونه یې په نښه کړل" - د یرغل په وړاندې د ویجاړونکي ځواب د نصبولو وړتیا روښانه پاتې ده.

دی مینو د دې ویلو له امله نیوکه شوي وه چې د ایران برید "کافي معتدل" و، مګر د استخباراتو پخوانی شنونکی لی سلشر، موافق دی:

"[T] خو ایران پراخه، ویجاړونکی برید نه دی ترسره کړی په غلط ډول د وړتیا نشتوالي په توګه تعبیر شوی نه د زغم نښه په توګه. ایران د اسراییلو د پارونو ځواب د دې پیغام په ورکولو سره ورکړ چې دا پراخه جګړه نه غواړي او په انتقادي ډول، د خپلو لوړ پوړو بریدګرو وړتیاو څخه د ځینو لیدو له لارې."

په ورته وخت کې، د اسراییلو نړیوال شهرت زیانمن شوی دی ځکه چې امریکایان - دواړه لیبرال او محافظه کار - په لویدیځه آسیا کې د متحده ایالاتو د ښکیلتیا څخه ستړي شوي دي.

امریکا بیا د باور وړ کول

د بهرنیو ښکیلتیاو په وړاندې د خلکو احساسات د اوکراین او اسراییلو لپاره مالي او نظامي ملاتړ ته غځیدلي، کوم چې پیری امریکایان د متحده ایالاتو په سرچینو باندې د بار په توګه ګوري. د ترمپ اساس، په ځانګړې توګه، په سیمه کې د "تلیپاتي جګړو" لپاره لږ صبر لري. که ترمپ د ایران سره د خبرو اترو په اړه جدي وي، نو هغه باید لومړی د یو اړخیزو امتیازاتو له لارې باور بیا جوړ کړي. د تهران لپاره، پدې کې د بندیزونو بیرته راوستل یا د نړیوالو مالي سیستمونو سره بیا نښلول شامل کیدی شي.

د داسې اشارو پرته، په دواړو خواوو کې به شکونه دوام ولري.

په نهایت کې، ترمپ ممکن ومومي چې د بلې جگړې پرځای په ډیپلوماسۍ کې ښکېلتیا یوازینی عملي لاره ده. ایا د هغه کړنې به دا درک منعکس کړي دا لیدل کېږي.

که ترمپ امریکایانو ته غوږ ونیسي او د ایران د توغندیو ورتیاو او هوایی دفاع په اړه سالم مشوره ترلاسه کړي، نو هغه به دا گټور چې خبرې اترې وکړي او د یوې داسې جگړې څخه ډډه وکړي چې امریکا به بالاخره په یوه اوږده او گرانه شخړه کې له لاسه ورکړي.

ددې مقالې دلیکونکې په اړین څو کرښې :

ډاکټر شیوان مهیندرا راجه د شاهي تاریخي ټولني غړی دی. هغه د کولمبیا پوهنتون کې زده کړې کړې وې، او د کیمبرج پوهنتون څخه یې په منځني ختیځ او اسلامي تاریخ کې دوکتورا ترلاسه کړې وه. شیوان د اسلام، ایران او افغانستان؛ د بغاوت ضد؛ القاعده او د افغانستان او پاکستان د طالبانو غورځنگونو په اړه د تاریخ په اړه د ملګرو بیاکتنې شویو مقالو لیکوال دی.

ډاکټر شیوان مهیندرا

----- په درناوی «29-01-2025»

